

TÍCH HỢP NỘI DUNG GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG HÀ NỘI QUA DẠY HỌC ĐỌC HIỂU TRONG MÔN TIẾNG VIỆT 4, 5

Vũ Thị Thương¹, Vũ Nguyễn Thanh Huyền², Lưu Vĩnh Thanh²

Tóm tắt: Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 quy định nội dung giáo dục địa phương là hoạt động giáo dục bắt buộc. Ở cấp Tiểu học, nội dung giáo dục địa phương được tích hợp trong hoạt động trải nghiệm và hoạt động giáo dục khác. Hà Nội là trung tâm chính trị, văn hóa của đất nước, nơi mang đậm đà bản sắc dân tộc cùng những giá trị truyền thống lâu đời, khiến việc lồng ghép nội dung giáo dục địa phương vào quá trình dạy học có ý nghĩa vô cùng to lớn. Bên cạnh đó, môn Tiếng Việt ở Tiểu học có vai trò trung tâm trong việc hình thành và phát triển toàn diện cho học sinh, đặc biệt là hoạt động đọc - nội dung chiếm dung lượng lớn trong môn Tiếng Việt. Đọc hiểu là một trong những yếu tố thuộc năng lực ngôn ngữ và một trong những năng lực cốt lõi cần hình thành cho HS Tiểu học, giúp học sinh tiếp nhận và vận dụng tri thức vào thực tiễn. Việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4,5 không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả dạy học môn Tiếng Việt mà còn khơi dậy niềm tự hào, ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa địa phương. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi đề cập đến một số khái niệm xoay quanh dạy học tích hợp và giáo dục địa phương; ý nghĩa của việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4,5; từ đó đề xuất một số biện pháp tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4,5.

Từ khóa: dạy học tích hợp, dạy học đọc hiểu, Tiếng Việt 4, 5, giáo dục địa phương, Hà Nội

1. MỞ ĐẦU

Môn Tiếng Việt ở Tiểu học không chỉ giúp học sinh phát triển năng lực ngôn ngữ mà còn góp phần hình thành và phát triển tư duy, bồi dưỡng tâm hồn và nhân cách cho các em. Trong bốn năng lực: đọc, viết, nói, nghe thì đọc chính là phương tiện hiệu quả và mục tiêu quan trọng giúp học sinh tiếp nhận thông tin mới, nâng cao năng lực giao tiếp và phát triển tư duy. Năng lực đọc được tạo nên bởi bốn yếu tố: đọc đúng, đọc nhanh, đọc hiểu và đọc diễn cảm. Trong đó, đọc hiểu không chỉ dừng ở việc rèn luyện kỹ năng đọc mà còn hướng đến hình thành cho học sinh năng lực vận dụng kiến thức vào thực tế. Tuy nhiên, nghiên cứu thực tiễn cho thấy rằng năng lực đọc hiểu của học sinh Tiểu học còn nhiều hạn chế: “Học sinh tiểu học không phải bao giờ cũng dễ dàng hiểu được những điều

¹ Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

² Sinh viên lớp GDTH D2022B, Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

mình đọc. Mặt khác, do vốn từ còn ít, năng lực liên kết thành câu, thành ý còn hạn chế, nên việc hiểu và nhớ nội dung còn khó khăn.” [10]. Điều này đòi hỏi đổi mới về hình thức dạy học nhằm nâng cao hiệu quả dạy học tích hợp qua đọc hiểu một cách toàn diện. Vì vậy có thể khẳng định, tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu là hình thức dạy học tích cực có hiệu quả cao, giúp học sinh không chỉ nắm bắt ý nghĩa văn bản mà còn liên hệ sâu sắc với các giá trị lịch sử, văn hóa của Thủ đô. Với mục tiêu hình thành được nhận thức sâu sắc về bản sắc dân tộc, lịch sử của địa phương Hà Nội cho học sinh thông qua dạy học đọc hiểu theo hướng tích hợp, bài viết tập trung nghiên cứu và làm rõ một số khái niệm liên quan đến tích hợp và giáo dục địa phương, khẳng định ý nghĩa và giá trị của việc lồng ghép nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu, từ đó đề xuất một số biện pháp tích hợp giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm cơ bản

Trong môn Tiếng Việt ở cấp Tiểu học, đọc là một hoạt động giao tiếp quan trọng, giúp hình thành và phát triển năng lực ngôn ngữ cho học sinh. Chương trình, sách giáo khoa Tiếng Việt năm 2018 lấy các kỹ năng giao tiếp (đọc, viết, nói và nghe) làm trục chính xuyên suốt cả ba cấp học. Trong đó, *đọc* được định nghĩa là: “*một dạng năng lực tiếp nhận văn bản, nhằm xử lý thông tin vào những mục đích khác nhau trong thực tiễn đời sống*” [2]. *Đọc hiểu* được hình thành từ hoạt động đọc. Theo tác giả Nguyễn Thị Bích: “*Đọc hiểu là một khái niệm phức; giúp phát triển vốn tri thức mà người đọc đã có trước*” [5]. Đọc hiểu không chỉ đơn giản là nhận diện ký hiệu ngôn ngữ, mà còn là quá trình “giải mã” thông điệp trong văn bản. Vì vậy, việc đọc ngoài để hiểu, còn để kết nối tri thức với thực tiễn, kết nối người đọc với thế giới xung quanh.

Giáo dục địa phương là một trong những nội dung giáo dục quan trọng trong việc cụ thể hóa các giá trị thực tiễn của quá trình dạy học hiểu. Theo Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể (2018): “*Nội dung giáo dục của địa phương là những vấn đề cơ bản hoặc thời sự về văn hoá, lịch sử, địa lí, kinh tế, xã hội,... nhằm trang bị cho học sinh những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng cho học sinh tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương*” [1]. Giáo dục địa phương không chỉ tĩnh lặng là việc làm “cung cấp thông tin về địa phương” mà là một chuỗi hoạt động giáo dục tích hợp yêu cầu giáo viên huy động tri thức văn hóa, lịch sử, địa lý và kinh tế, kết hợp với các phương pháp dạy học tích cực nhằm kiến tạo trải nghiệm học tập có ý nghĩa cho học sinh. Giáo dục địa phương không chỉ bồi dưỡng lòng yêu quê hương mà còn hình thành năng lực chủ động tham gia giải quyết các

vấn đề cộng đồng, qua đó phát triển cho học sinh những phẩm chất và năng lực thiết yếu của công dân thế kỷ XXI.

Trong bối cảnh xã hội hiện đại, tích hợp trở thành xu hướng ở nhiều lĩnh vực, đặc biệt là trong giáo dục. *Từ điển Giáo dục học* (Nguyễn Văn Giao, Nguyễn Hữu Quỳnh) định nghĩa tích hợp là: “*hành động liên kết các đối tượng nghiên cứu, giảng dạy, học tập của cùng một lĩnh vực hoặc vài lĩnh vực khác nhau trong cùng một kế hoạch dạy học*” [8]. Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể (2018) lại nhấn mạnh: “*Dạy học tích hợp là định hướng dạy học giúp học sinh phát triển khả năng huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng,... thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau để giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong học tập và trong cuộc sống*” [1]. Do đó, dạy học tích hợp không chỉ khuyến khích học sinh áp dụng kiến thức vào thực tế mà còn hỗ trợ hình thành một môi trường học tập toàn diện, nơi học sinh có thể phát triển năng lực tổng hợp và vận dụng kiến thức một cách linh hoạt trong cuộc sống.

2.2. Ý nghĩa của việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5

Khi so sánh với cách tiếp cận dạy học đọc theo lối truyền thống, việc lồng ghép nội dung giáo dục địa phương mang lại những giá trị nổi bật, phù hợp với định hướng hình thành năng lực và phẩm chất cho học sinh lớp 4, 5 theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

Tác giả Trần Đình Sử chỉ ra nội dung then chốt của việc đọc: “*Một, đọc là một quá trình tiếp nhận ý nghĩa từ văn bản. Hai, đọc là quá trình giao tiếp và đối thoại với người tạo ra văn bản (tác giả, xã hội, văn hoá)*” [9]. Việc “giải mã” thông điệp và “đối thoại với văn hóa” (Trần Đình Sử) càng hiệu quả hơn khi thông điệp đó gắn liền với tri thức và kinh nghiệm sống về văn hóa địa phương Hà Nội của người đọc. Trong quá trình đọc, học sinh không chỉ giải mã văn bản mà còn đặt văn bản trong không gian văn hoá của địa phương, được làm quen với các yếu tố gần gũi của cuộc sống. Việc tích hợp giáo dục địa phương Hà Nội – bao gồm các khía cạnh lịch sử, văn hóa, địa lý và tập quán vùng miền – giúp học sinh dễ dàng nhận diện và liên hệ nội dung văn bản với thực tiễn địa phương, từ đó củng cố kỹ năng đọc hiểu cơ bản như nắm bắt ý chính và phân tích chi tiết. Nhờ đó, quá trình đọc trở nên tự nhiên, không còn mang tính trừu tượng, mà thúc đẩy sự gắn kết giữa kiến thức lý thuyết và kinh nghiệm sống. Chính đặc trưng này khiến đọc hiểu trở thành “cầu nối” hiệu quả nhất cho việc tích hợp giáo dục địa phương, thay vì chỉ là hoạt động “lồng ghép” kiến thức

Các văn bản đọc trong chương trình Tiếng Việt lớp 4, 5 thường mang tầng nghĩa sâu sắc, phản ánh bản sắc xã hội và dân tộc. Bằng cách xen lẫn giáo dục địa phương, giáo

viên tạo điều kiện để học sinh khám phá các lớp ý nghĩa này, từ nhận thức bề mặt đến tư duy phê phán về giá trị văn hóa, lịch sử. Cách tiếp cận này khuyến khích học sinh đặt vấn đề, phân tích ngữ cảnh và liên hệ với di sản địa phương, từ đó nuôi dưỡng cảm quan thẩm mỹ và ý thức bảo tồn văn hóa. So với các hoạt động khác, đọc hiểu có ưu thế ở khả năng cung cấp ngữ cảnh có ý nghĩa, trong đó tri thức địa phương được tiếp nhận tự nhiên, qua đó nuôi dưỡng tình cảm, niềm tự hào và ý thức bảo tồn giá trị văn hóa Thủ đô.

Quá trình tích hợp còn kết nối, thu hẹp khoảng cách giữa tri thức và thực tiễn, giúp học sinh không chỉ dừng ở đọc hiểu mà còn rút ra bài học để áp dụng vào thực tiễn cộng đồng. Điều này khơi dậy năng lực sáng tạo, giúp học sinh xem xét văn bản dưới góc nhìn đa chiều, hình thành phẩm chất công dân có trách nhiệm và gắn bó với quê hương.

Có thể thấy rằng, tích hợp nội dung giáo dục địa phương – như lịch sử, văn hóa, và di sản Hà Nội – đã tạo giá trị nổi bật và nâng cao hiệu quả dạy học đọc hiểu lớp 4, 5. Với lợi thế khơi dậy hứng thú khám phá, thúc đẩy học sinh chủ động kết nối tri thức văn bản với ngoài thực tiễn, hình thức dạy học này còn hỗ trợ phát triển các kỹ năng mềm then chốt như hợp tác nhóm, giao tiếp và nhận thức cộng đồng.

Tóm lại, tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt lớp 4, 5 tạo nên cách tiếp cận theo tầng bậc tư duy, từ nhận thức đến vận dụng, giúp học sinh xây dựng nền tảng đọc hiểu toàn diện. Tuy nhiên hình thức này cũng gặp thách thức, như sự mới mẻ của nội dung địa phương đòi hỏi giáo viên và học sinh thời gian thích nghi, hay năng lực phân tích của học sinh lớp 4, 5 còn hạn chế, gây khó khăn trong liên hệ thực tiễn. Vì vậy, cần xây dựng và triển khai các biện pháp tích hợp xuyên suốt các giai đoạn đọc – trước, trong và sau – biến hoạt động từ thụ động sang chủ động, nhằm hình thành cho học sinh năng lực đọc hiểu bền vững, từ đó giáo dục lòng yêu nước, niềm tự hào về giá trị lịch sử, văn hóa của địa phương Hà Nội.

2.3. Một số biện pháp tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt lớp 4, 5

2.3.1. Tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong nội môn Tiếng Việt 4, 5

a. Mục tiêu

Biện pháp này giúp học sinh có thể liên hệ nội dung giáo dục địa phương với nội dung văn bản Đọc trong Sách giáo khoa (SGK). Bên cạnh đó, giúp học sinh không chỉ được củng cố rèn luyện năng lực đọc hiểu mà còn được trau dồi và phát triển các năng lực khác như viết, nói và nghe,...; đồng thời mở rộng vốn hiểu biết kiến thức về địa phương, quê hương đất nước, tạo cơ hội cho học sinh được tiếp xúc với những nét đặc sắc của văn hoá, lịch sử Hà Nội ngay trong giờ học môn Tiếng Việt.

b. Nội dung và cách thức thực hiện

Khi tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong nội môn Tiếng Việt, giáo viên có thể thực hiện nhiều hình thức đa dạng như: lựa chọn chi tiết, hình ảnh, thông tin trong văn bản đọc có thể liên hệ với nội dung giáo dục địa phương; thiết kế hệ thống câu hỏi gợi mở, kết nối với nội dung giáo dục địa phương cần được tích hợp vào bài học; khuyến khích học sinh sưu tầm, liên hệ tranh ảnh, video về nội dung giáo dục địa phương,...

Để việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong nội môn Tiếng Việt 4, 5 đạt hiệu quả cao, chúng tôi đề xuất cách thức thực hiện như sau:

Bước 1: Phân tích nội dung văn bản đọc trong SGK, lựa chọn “điểm tích hợp”

Sau khi đọc văn bản trong SGK, GV xác định những điểm có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội.

Bước 2: Chuẩn bị tư liệu, ngữ liệu giáo dục địa phương

Khi đã xác định được nội dung giáo dục địa phương Hà Nội sẽ tích hợp trong bài đọc, GV cần chuẩn bị những tư liệu như tranh ảnh, video,...đồng thời thiết kế hệ thống các câu hỏi để kết nối với nội dung giáo dục địa phương Hà Nội.

Bước 3: Xây dựng kế hoạch tích hợp

Khi xây dựng kế hoạch bài học, ngoài việc xác định những yêu cầu cần đạt về nội dung bài học đọc, GV cần xác định thêm yêu cầu cần đạt về những nội dung giáo dục địa phương Hà Nội được tích hợp trong bài học: giúp HS nhận biết, hiểu thêm về giá trị văn hoá - lịch sử,...

Bên cạnh đó, GV cũng cần xác định sẽ tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội ở hoạt động nào (trong phần giới thiệu bài, trong khi đọc hiểu hay khi liên hệ vận dụng,...)

Bước 4: Tổ chức hoạt động học tập

Đây được coi là bước quan trọng nhất khi dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5. Trong tiết học, GV có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua các hoạt động sau:

a) Khởi động: Sử dụng tranh ảnh, video, câu hỏi gợi mở về nội dung giáo dục địa phương Hà Nội để khơi gợi hứng thú trước khi vào bài.

b) Khám phá: Trong quá trình đọc hiểu văn bản, GV đặt các câu hỏi gắn với nội dung giáo dục địa phương Hà Nội, ví dụ “Trong bài có chi tiết...., con thấy chi tiết này gợi nhớ đến di tích/ danh lam thắng cảnh/ ẩm thực... nào của Hà Nội? Ngoài ra, GV có thể tổ

chức các hoạt động nhóm nhỏ để HS cùng nhau tìm hiểu chi tiết trong văn bản gắn với giá trị văn hoá, tinh thần, sau đó liên hệ với những nội dung giáo dục địa phương Hà Nội.

c) Luyện tập: Ở hoạt động này, GV có thể giao nhiệm vụ cho HS như viết, nói và nghe,... để khám phá những nội dung giáo dục địa phương Hà Nội; chơi trò chơi để củng cố kiến thức.

d) Vận dụng: Tổ chức cho học sinh trình bày bằng nhiều hình thức như nói trước lớp, viết, vẽ tranh về những nội dung giáo dục địa phương Hà Nội. Sau đó, GV trưng bày sản phẩm của HS để tạo hứng thú và khích lệ tinh thần học tập.

Bước 5: Đánh giá và rút kinh nghiệm

GV thực hiện đánh giá qua các sản phẩm của HS, ví dụ như bài tập viết, trình bày miệng hoặc sản phẩm nhóm,...Đặc biệt, cần chú ý đến khả năng của HS hiểu và vận dụng nội dung giáo dục địa phương Hà Nội. Từ đó rút kinh nghiệm và có những phương pháp hiệu quả hơn khi tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5.

Để thực hiện các nội dung trên, trước hết, mỗi giáo viên cần phải bồi dưỡng kỹ năng thiết kế kế hoạch bài dạy tích hợp nội dung giáo dục địa phương trong môn Tiếng Việt 4, 5. Mục tiêu của kế hoạch bài dạy tích hợp nội dung giáo dục địa phương cần phải bám sát mục tiêu chung của môn học, đặc biệt, giáo viên cần phải xác định rõ yêu cầu cần đạt liên quan đến nội dung giáo dục địa phương. Theo tác giả Nguyễn Thị Xuân Yến, “*Nội dung của kế hoạch bài dạy cần đảm bảo tính chính xác, khoa học và đáp ứng đầy đủ nội dung bài học trong chương trình cũng như nội dung giáo dục địa phương, làm rõ nội dung trọng tâm của bài học, liên hệ thực tế địa phương, đảm bảo tính giáo dục và có tính phát triển; chú ý đến tính mở trong việc lựa chọn và khai thác các đối tượng học tập ở địa phương để xây dựng nội dung giáo dục địa phương.*”[7]. Bên cạnh đó, giáo viên cần phải chú trọng vào việc tổ chức hoạt động học tập tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong nội môn Tiếng Việt 4,5 bằng cách sử dụng nhiều hình thức dạy học đa dạng, các phương tiện dạy học trực quan và đặc biệt là việc thiết kế các hoạt động học tập một cách sinh động, phù hợp với lứa tuổi học sinh lớp 4, 5. Tích hợp trong nội môn Tiếng Việt phải khéo léo, đảm bảo vừa phát triển các kỹ năng đọc hiểu và các kỹ năng viết, nói và nghe; vừa giáo dục giá trị văn hoá, lịch sử địa phương Hà Nội.

c. Vận dụng tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong nội môn Tiếng Việt lớp 4, 5

Chúng tôi đã thực hiện hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua các bài học, ví dụ như “Nghìn năm văn hiến” (SGK Tiếng Việt 5, tập 2, bộ sách “Kết nối tri thức với

cuộc sống”) – GV giáo dục học sinh về truyền thống văn hóa, giáo dục lâu đời của Hà Nội qua hoạt động khởi động “Em khám phá di tích Thủ đô”; Bài “Hải Thượng Lãn Ông” (SGK Tiếng Việt 4, tập 2, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống” - trong hoạt động khởi động, GV tích hợp giáo dục giá trị lịch sử của những con phố cổ qua việc chiếu tranh ảnh, video về phố Lãn Ông, phường Hoàn Kiếm, Thành phố Hà Nội để dẫn dắt vào nội dung bài học.

Cụ thể, khi dạy học bài “Những hòn đảo trên vịnh Hạ Long” (SGK Tiếng Việt 5, tập 1, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống”), GV có thể tích hợp nội dung đọc và viết trong hoạt động Vận dụng như sau:

Bước 1: *Phân tích nội dung văn bản đọc trong SGK, lựa chọn “điểm tích hợp”*

Sau khi học bài Đọc “Những hòn đảo trên vịnh Hạ Long” - SGK Tiếng Việt 5, tập 1, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống”, giáo viên tích hợp với nội dung giáo dục địa phương Hà Nội - Danh lam thắng cảnh nổi bật ở Hà Nội và nhấn mạnh giá trị văn hóa, lịch sử và ý thức bảo tồn di sản.

Bước 2: *Chuẩn bị tư liệu, ngữ liệu giáo dục địa phương*

Giáo viên chuẩn bị hình ảnh, video về Tháp Rùa - Hồ Hoàn Kiếm, Chùa Một Cột, Cột cờ Hà Nội,... cùng câu chuyện về ý nghĩa văn hóa, lịch sử của các địa danh này để học sinh quan sát.

Giáo viên thiết kế hệ thống câu hỏi gợi mở liên quan đến bài Đọc trong SGK có tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội - Danh lam thắng cảnh nổi bật ở Hà Nội

Bước 3: *Xây dựng kế hoạch tích hợp: Tích hợp nội dung đọc và viết ở hoạt động Vận dụng*

Giáo viên xác định yêu cầu cần đạt: Củng cố kiến thức về danh lam thắng cảnh trong bài học; Viết được đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc trước vẻ đẹp kỳ thú của thiên nhiên; niềm tự hào về danh lam thắng cảnh của đất nước. Mở rộng hiểu biết về các danh lam thắng cảnh ở Hà Nội, khơi dậy lòng tự hào và trách nhiệm bảo tồn di sản địa phương.

Bước 4: *Tổ chức hoạt động học tập*

Khi dạy học bài “Những hòn đảo trên vịnh Hạ Long” (SGK Tiếng Việt 5, tập 1, bộ Kết nối tri thức với cuộc sống), giáo viên có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội ngay trong hoạt động Khởi động thông qua trò chơi “Khám phá danh lam thắng cảnh địa phương em”.

Thời gian	Nội dung	Hoạt động của GV	Hoạt động của HS
5p	<p>1. Khởi động</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mục tiêu: - Tạo tâm thế hứng thú cho học sinh - Giúp học sinh nhận biết, tự hào về các di sản văn hóa – lịch sử tiêu biểu của Hà Nội. - Hình thành mối liên hệ giữa vẻ đẹp của Hà Nội với vẻ đẹp thiên nhiên đất nước 	<ul style="list-style-type: none"> - GV chia lớp thành 3 nhóm, giới thiệu trò chơi “Khám phá danh lam thắng cảnh địa phương em”. - GV chiếu hình ảnh/video về Hồ Hoàn Kiếm, Chùa Một Cột, Cột Cờ Hà Nội, Văn Miếu – Quốc Tử Giám. - Phổ biến luật chơi: Mỗi nhóm có 10 giây để đoán tên danh thắng và nêu một đặc điểm hoặc câu chuyện tiêu biểu gắn với địa danh đó. <ul style="list-style-type: none"> - GV tuyên dương nhóm trả lời đúng và nhanh. - GV đặt câu hỏi gợi mở, dẫn dắt vào bài: <ul style="list-style-type: none"> + “Các em thấy cảnh sắc Hà Nội đẹp như thế nào?” + “Nếu Hà Nội đã có nhiều danh thắng đáng tự hào, vậy Vịnh Hạ Long – một thắng cảnh nổi tiếng khác của đất nước – sẽ có vẻ đẹp ra sao?” - GV giới thiệu bài học mới: “Hôm nay, chúng ta cùng khám phá vẻ đẹp kỳ thú của thiên nhiên Việt Nam qua bài đọc “Những hòn đảo trên vịnh Hạ Long” 	<ul style="list-style-type: none"> - HS lắng nghe luật chơi, thực hiện dưới sự hướng dẫn của giáo viên. - HS quan sát hình ảnh/video, thảo luận nhóm nhanh để đoán tên danh lam thắng cảnh. - Đại diện nhóm trả lời: <ul style="list-style-type: none"> + “Hồ Hoàn Kiếm – gắn với truyền thuyết vua Lê Lợi trả gươm cho Rùa Vàng, biểu tượng của chiến thắng và tinh thần yêu nước.” + “Chùa Một Cột – biểu tượng văn hóa và kiến trúc độc đáo của Hà Nội, được xây dựng trên một cột đá duy nhất, giống như đóa hoa sen vươn lên khỏi mặt nước.” + “Văn Miếu - Quốc Tử Giám - biểu tượng của truyền thống tôn sư trọng đạo và hiếu học của dân tộc Việt Nam” - HS cổ vũ, lắng nghe nhận xét, bổ sung ý kiến. - HS trả lời câu hỏi gợi mở <ul style="list-style-type: none"> - HS lắng nghe

Bước 5: Đánh giá và rút kinh nghiệm sau tiết học

GV rút kinh nghiệm, điều chỉnh sau tiết học.

2.3.2. Tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5 với các môn học khác**a. Mục tiêu**

Mục tiêu của biện pháp này là tạo điều kiện để tri thức môn Tiếng Việt được mở rộng và học sinh có thể vận dụng trong các lĩnh vực khác như Lịch sử, Địa lí, Âm nhạc, Đạo đức,....

b. Nội dung và cách thức thực hiện

Nội dung tích hợp liên môn tập trung vào việc tổ chức hoạt động dạy học trên lớp những chủ đề địa phương Hà Nội có tính liên kết với văn bản đọc trong SGK Tiếng Việt 4, 5. Nội dung tích hợp được lựa chọn dựa trên mối liên hệ giữa văn bản đọc trong SGK Tiếng Việt 4, 5 với kiến thức trong các môn Lịch Sử, Địa lí, Khoa học,...

Chúng tôi đã nghiên cứu và đề xuất quy trình thực hiện tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội với các môn học khác như sau:

Bước 1: Phân tích nội dung văn bản đọc trong SGK, xác định điểm tương đồng và sự liên kết giữa các môn học, đặc biệt là những nội dung liên quan đến giáo dục địa phương Hà Nội

GV cần nghiên cứu kỹ các văn bản đọc trong SGK Tiếng Việt 5, cùng với đó là các bài học trong SGK các môn học khác, tìm ra điểm tương đồng về nội dung để có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội. Từ đó lựa chọn ra những bài học có thể tích hợp liên môn, giúp HS không chỉ hiểu được nội dung bài đọc mà thấy được sự liên kết giữa văn bản đọc và những kiến thức liên quan trong các môn học khác.

Bước 2: Xây dựng chủ đề tích hợp

Khi đã tìm ra điểm tương đồng giữa nội dung văn bản đọc và các môn học khác, GV xây dựng chủ đề tích hợp. Cần phải xác định được chủ đề liên môn phù hợp với khung chương trình.

Bước 3: Đưa ra nội dung chính cho chủ đề tích hợp, bao gồm các kiến thức và kỹ năng mà HS cần hiểu và áp dụng

Ngoài việc xác định yêu cầu cần đạt trong môn Tiếng Việt, yêu cầu cần đạt về nội dung giáo dục địa phương Hà Nội, GV còn cần phải xác định yêu cầu cần đạt về các kiến thức ở môn học được tích hợp.

Bước 4: Thiết kế hệ thống câu hỏi và bài tập để giảng dạy có hiệu quả

Để đảm bảo tính liên kết, logic trong việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội, GV cần xây dựng hệ thống câu hỏi và bài tập để gợi mở liên quan đến những nội dung giáo dục địa phương. Các câu hỏi và bài tập nên khuyến khích sự tương tác và thảo luận trong lớp.

Bước 5: *Xây dựng kế hoạch dạy học cho chủ đề tích hợp*

Sau khi xác định được những nội dung tích hợp, GV tiến hành xây dựng kế hoạch dạy học cho chủ đề tích hợp. Đây là bước quan trọng, góp phần thành công của tiết học. Giáo viên tổ chức các hoạt động dạy học theo các giai đoạn: Khởi động - Khám phá - Luyện tập - Vận dụng, trong đó nhấn mạnh việc học sinh đọc, thảo luận trong phạm vi lớp học. Khi xây dựng kế hoạch dạy học cho chủ đề tích hợp, GV cần phải làm rõ các nội dung giáo dục địa phương Hà Nội được tích hợp như thế nào, thông qua hoạt động dạy học nào, sử dụng những phương pháp, phương tiện và hình thức dạy học nào? Trong quá trình dạy học cần giúp cho HS hiểu rõ về các nội dung giáo dục địa phương Hà Nội.

Bước 6: *Đánh giá, rút kinh nghiệm từ thực tế tiết học.*

GV rút kinh nghiệm, điều chỉnh sau tiết học.

Mỗi chủ đề tích hợp được thiết kế theo chuỗi hoạt động học tập của HS, bao gồm: khởi động, khám phá, luyện tập và vận dụng. Vì vậy, để thực hiện thành công việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5, khi tiến hành tổ chức dạy học, giáo viên cần phải căn cứ vào nội dung đọc hiểu trong SGK Tiếng Việt 4, 5, cùng với sự phân tích chương trình học các môn học khác để xác định được mức độ tương đồng và phù hợp về mặt chủ đề với các môn tích hợp, từ đó lựa chọn cách thức dạy học, giáo dục tương ứng. Theo nhóm tác giả Phạm Phương Anh, Châu Thị Kim Ngân và Nguyễn Thị Xuân Yến, điều này sẽ “*tạo gắn kết và bổ sung cho nhau về mặt chủ đề thông qua tranh ảnh, bảng biểu, sơ đồ,...góp phần làm mới trải nghiệm và kiến thức của HS trong sự kết nối giữa những điều đã biết về quê hương, địa phương.*”[7]. Về phương pháp dạy học, cần chú trọng rèn luyện cho học sinh kỹ năng đọc văn bản đa phương thức. Giáo viên có thể linh hoạt tổ chức các hoạt động bằng nhiều phương pháp, kỹ thuật dạy học tích cực như thảo luận nhóm, quan sát, trò chơi,... nhằm tạo sự vui vẻ, hứng thú khi học tập cho học sinh, giúp học sinh không cảm thấy nhàm chán, nặng lý thuyết về các môn học. Về tài liệu và ngữ liệu giáo dục địa phương, ngoài những hình ảnh trong SGK, giáo viên có thể sưu tầm thêm các hình ảnh, video phù

c. Vận dụng tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt lớp 4, với các môn học khác

Bằng việc khai thác những điểm tương đồng trong các mạch nội dung kiến thức, chúng tôi đã tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn

Tiếng Việt lớp 4, 5 với các môn học khác như Lịch sử và Địa lý, Hoạt động trải nghiệm,... Ví dụ với bài “Vua Lý Thái Tông” (SGK Tiếng Việt 5, tập 2, bộ sách “Cánh diều”) - ở hoạt động Vận dụng, GV tích hợp giáo dục lòng yêu nước và ý thức bảo vệ di sản văn hóa Thủ đô qua việc liên hệ với bài “Triều Lý và việc định đô ở Thăng Long” - SGK Lịch sử & Địa lí 5, bộ sách “Cánh diều”, gợi nhắc về công lao của các vị vua triều Lý trong việc xây dựng Thăng Long - Hà Nội. Hay khi dạy bài “Ngày hội” (SGK Tiếng Việt 4, tập 2, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống”) - trong hoạt động vận dụng, GV tích hợp giáo dục những giá trị văn hoá trong các lễ hội truyền thống của Hà Nội qua việc liên hệ với bài “Một số nét văn hoá ở vùng đồng bằng Bắc Bộ” (SGK Lịch sử & Địa lí 4, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống”), giới thiệu về những lễ hội truyền thống ở Hà Nội như Lễ hội Cổ Loa (Đông Anh, Hà Nội), lễ hội gò Đống Đa (Đống Đa, Hà Nội).

Cụ thể với bài đọc “Cái cầu”, GV có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội cùng với bài học trong môn Lịch sử và Địa lý như sau:

Bước 1: *Phân tích nội dung văn bản đọc trong SGK, xác định điểm tương đồng và sự liên kết giữa các môn học, đặc biệt là những nội dung liên quan đến giáo dục địa phương.*

GV tích hợp nội dung bài đọc “Cái cầu” - SGK Tiếng Việt 4, tập 2, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống” và bài “Thăng Long - Hà Nội” - SGK Lịch sử & Địa lí 4, bộ sách “Kết nối tri thức với cuộc sống”

+ Môn Tiếng Việt 4 - bài “Cái cầu”: Bài đọc gợi hình ảnh, cảm xúc về một cây cầu (SGK có hình ảnh cây cầu Long Biên). Điểm tích hợp: cây cầu như chứng tích lịch sử, biểu tượng văn hoá Hà Nội.

+ Môn Lịch sử & Địa lí 4 - bài “Thăng Long - Hà Nội”: cung cấp kiến thức về lịch sử, vai trò của Hà Nội, các chứng tích lịch sử trong thành phố.

Bước 2: *Xây dựng chủ đề tích hợp*

Chủ đề tích hợp: “Cầu Long Biên - chứng tích lịch sử và biểu tượng Hà Nội”

Bước 3: *Đưa ra nội dung chính cho chủ đề tích hợp, bao gồm các kiến thức và kỹ năng mà HS cần hiểu và áp dụng*

+ Kiến thức: Hiểu được giá trị lịch sử, văn hoá và ý nghĩa biểu tượng của Cầu Long Biên đối với người dân Hà Nội và cả nước

+ Kỹ năng: Rèn luyện năng lực đọc hiểu văn bản, kỹ năng liên hệ kiến thức giữa các môn học, kỹ năng trình bày, thảo luận

+ Thái độ: Bồi dưỡng niềm tự hào, tình yêu quê hương đất nước, ý thức giữ gìn di sản văn hoá.

Bước 4: Thiết kế hệ thống câu hỏi và bài tập để giảng dạy có hiệu quả

+ Giáo viên đưa ra các câu hỏi gợi mở: “Vì sao nói Cầu Long biên là chứng nhân lịch sử của Hà Nội?”

+ Bài tập: Dựa vào vốn hiểu biết của bản thân, cùng với những thông tin trong SGK Lịch sử & Địa lý bài “Thăng Long - Hà Nội”, hãy vẽ sơ đồ tư duy thể hiện vai trò của cây cầu trong kháng chiến và đời sống ngày nay.

Bước 5: Xây dựng kế hoạch dạy học cho chủ đề tích hợp

Thời gian	Nội dung	Hoạt động của GV	Hoạt động của HS
15p	<p>2. KHÁM PHÁ</p> <p>- Mục tiêu:</p> <p>+ Hiểu được giá trị lịch sử, văn hoá và ý nghĩa biểu tượng của Cầu Long Biên</p> <p>+ Rèn luyện năng lực đọc hiểu văn bản, kĩ năng liên hệ kiến thức giữa các môn học, kĩ năng trình bày, thảo luận</p> <p>+ Bồi dưỡng niềm tự hào, tình yêu quê hương đất nước, ý thức giữ gìn di sản văn hoá.</p>	<p>- GV hướng dẫn HS đọc bài “Cái cầu” (SGK Tiếng Việt 4, tập 2, bộ sách <i>Kết nối tri thức với cuộc sống</i>) theo đúng quy trình.</p> <p>- Trong quá trình đọc, GV đặt câu hỏi gắn với lịch sử - văn hoá Hà Nội:</p> <p>+ Chi tiết “cầu đã qua bao nhiêu trận bom” gọi cho em nhớ đến sự kiện lịch sử nào của Hà Nội?</p> <p>+ Em biết gì về cây cầu xuất hiện trong bài đọc này? Cây cầu ấy nằm ở đâu và có vai trò gì trong lịch sử Thủ đô?</p> <p>+ Theo em, tại sao người Hà Nội coi Cầu Long Biên là “chứng nhân lịch sử” của thành phố ?</p>	<p>- HS đọc và tìm hiểu bài.</p> <p>- HS suy nghĩ và trả lời câu hỏi:</p> <p>+ Chi tiết “cầu đã qua bao nhiêu trận bom” gọi cho em nhớ đến sự kiện lịch sử Hà Nội 12 ngày đêm.</p> <p>+ Cầu có vai trò quan trọng về giao thông, lịch sử và văn hóa, là một biểu tượng của Thủ đô, chứng nhân của nhiều sự kiện lịch sử và thu hút khách du lịch.</p> <p>+ Cầu Long Biên được coi là “chứng nhân lịch sử” vì cây cầu đã chứng kiến và trải qua những sự kiện lịch sử quan trọng trong hơn một thập kỉ, trở thành biểu tượng cho sự kiên cường và bền bỉ của</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - GV mời HS trình bày. - GV mời HS nhận xét. - GV nhận xét, tuyên dương HS. - GV chốt lại kiến thức, liên hệ tới những cuộc oanh tạc của không quân Mỹ vào Hà Nội (1967 - 1972), đặc biệt là chiến thắng “Điện Biên Phủ trên không” tháng 12/1972, trong đó Cầu Long Biên là mục tiêu bị đánh phá ác liệt. - GV cho HS xem đoạn video ngắn (1-2 phút) về Cầu Long Biên trong hai thời kì: thời Pháp thuộc và trong kháng chiến chống Mỹ để thấy rõ sự tàn phá và khôi phục của cây cầu. - GV củng cố, mở rộng kiến thức: “Hà Nội là trung tâm chính trị, văn hoá, nơi lưu giữ nhiều di tích lịch sử. Cầu Long Biên là một trong những công trình gắn liền với lịch sử phát triển của Thủ đô.” 	<p>Hà Nội.</p> <ul style="list-style-type: none"> - HS trình bày trước lớp - HS nhận xét, bổ sung ý kiến - HS lắng nghe <p>- HS theo dõi video</p> <p>- HS lắng nghe.</p>
--	--	--	--

Bước 6: Đánh giá, rút kinh nghiệm từ thực tế tiết học.

GV tự đánh giá và rút kinh nghiệm sau tiết học.

2.3.3. Tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc trong môn Tiếng Việt 4, 5 thông qua tổ chức một số hoạt động giáo dục khác.

a. Mục tiêu

Mục tiêu của việc dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4,5 thông qua tổ chức một số hoạt động giáo dục khác nhằm mở rộng không gian học tập của học sinh ngoài phạm vi văn bản trong SGK. Biện pháp này hướng đến việc mở rộng không gian học tập ngoài lớp học, với mục đích gắn việc đọc hiểu với trải nghiệm thực tế, giúp học sinh vận dụng kiến thức văn bản vào thực tế. Từ đó, học sinh không chỉ được củng cố kĩ năng đọc hiểu và năng lực ngôn ngữ mà còn hình thành thái độ tích cực, có trách nhiệm với cộng đồng, ý thức bảo tồn những giá trị văn hóa quê hương đất nước nói chung và những giá trị văn hóa địa phương Hà Nội nói riêng.

b. Nội dung và cách thức thực hiện

Khác với biện pháp 2, biện pháp 3 nhấn mạnh việc tổ chức các hoạt động giáo dục, trải nghiệm ngoài giờ học chính khoá. Tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy

học Đọc trong môn Tiếng Việt 4, 5 thông qua tổ chức một số hoạt động giáo dục khác có thể qua các hình thức như: sinh hoạt dưới cờ, hoạt động ngoại khóa, câu lạc bộ, các cuộc thi tìm hiểu về địa phương,... Nội dung sẽ xoay quanh những chủ đề gần gũi trong văn bản đọc, ví dụ như: danh nhân, anh hùng dân tộc, di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh, làng nghề truyền thống, lễ hội,... Nhờ đó, học sinh có thêm môi trường để thực hành và áp dụng kiến thức đọc một cách sinh động và hấp dẫn.

Sau khi nghiên cứu, chúng tôi đề xuất quy trình tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5 thông qua tổ chức một số hoạt động giáo dục khác như sau:

Bước 1: *Nghiên cứu kế hoạch giáo dục học kì/ năm học của trường và lớp để hiểu nhu cầu giáo dục của học sinh*

GV cần căn cứ vào kế hoạch giáo dục trong học kì/ năm học của lớp và nhà trường, mục tiêu chương trình giáo dục để tiến hành khảo sát nhu cầu, điều kiện tiến hành các hoạt động giáo dục. Bước này nhằm mục đích để GV có ý tưởng thiết kế, tổ chức các hoạt động giáo dục tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội; đồng thời giúp hoạt động tích hợp phù hợp với định hướng chung của nhà trường và chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Cụ thể, GV cần xem xét khung phân phối chương trình môn Tiếng Việt 4, 5; xem kế hoạch giáo dục của nhà trường: các chủ đề lớn, tuần lễ kỉ niệm, hay các hoạt động ngoại khóa,...

Bước 2: *Xác định chủ đề hoạt động và mục tiêu giáo dục tích hợp cần đạt*

Sau khi đã lựa chọn được thời điểm, hoạt động giáo dục và nội dung giáo dục tích hợp, GV “cần tìm hiểu, nghiên cứu mục tiêu, nội dung giáo dục địa phương sẽ lồng ghép trong các hoạt động giáo dục đã được quy định trong chương trình tiểu học để xác định kiến thức, kĩ năng, phẩm chất, năng lực nào cần hình thành cho HS”. [6]

Bước 3: *Xác định nội dung và hình thức tổ chức dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương.*

Ở bước này, GV phải làm rõ “học cái gì” (nội dung) và “học như thế nào” (hình thức). GV cần lựa chọn nội dung tích hợp phù hợp với hoạt động giáo dục, phù hợp với lứa tuổi học sinh lớp 4, 5. Bên cạnh đó, cần lựa chọn những hình thức học tập đa dạng, phong phú như thông qua các hoạt động trải nghiệm, sinh hoạt lớp, sinh hoạt dưới cờ, tham quan ngoại khóa,...đồng thời, triển khai theo dự án, làm việc nhóm, trò chơi, giao lưu, câu lạc bộ, tổ chức sự kiện, khảo sát thực địa, thực hành lao động.[3]. Muốn vậy, GV phải quyết định lựa chọn những nội dung, hình thức hoạt động nào trong chương trình phù hợp với điều kiện của nhà trường và địa phương.

Bước 4: *Lập kế hoạch cho hoạt động dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương*

Khi đã xác định được nội dung và hình thức dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội, GV cần xây dựng kế hoạch đảm bảo tính khả thi, phù hợp với thời lượng và điều kiện. Trong kế hoạch phải đảm bảo có căn cứ pháp lý, mục tiêu hoạt động, đối

tượng tham gia, nội dung hình thức tổ chức, biện pháp thực hiện và phân công tổ chức thực hiện.

Bước 5: *Đánh giá, rút kinh nghiệm từ thực tế hoạt động giáo dục.*

Sau hoạt động giáo dục tích hợp đó, GV cần đánh giá các sản phẩm (bài viết, vẽ tranh, thuyết trình,...), thái độ (hứng thú, hợp tác) của HS. Bên cạnh đó, GV ghi nhận những thuận lợi, khó khăn, mức độ hợp tác của HS. Đồng thời rút kinh nghiệm, điều chỉnh, bổ sung tư liệu, thay đổi phương pháp cho phù hợp, đem lại hiệu quả cao và chất lượng tốt hơn.

Để thực hiện tốt việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5 qua các hoạt động giáo dục khác, giáo viên cần lưu ý bồi dưỡng kỹ năng tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tế. Hình thức này chủ yếu tích hợp trong Hoạt động trải nghiệm (hoạt động giáo dục theo chủ đề, câu lạc bộ,...) và hoạt động giáo dục khác ngoài khuôn viên lớp học và ngoài khuôn viên nhà trường. Do đó, mỗi giáo viên cần tự rèn luyện, trau dồi các kỹ năng cần thiết để tổ chức thành công việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương qua dạy học đọc trong môn Tiếng Việt 4, 5 thông qua tổ chức các hoạt động giáo dục khác. Bên cạnh đó, giáo viên tổ chức cho học sinh tiến hành tham quan, trải nghiệm thực tế,... cần phải phù hợp, đảm bảo tính vừa sức, tính lan tỏa để học sinh không chỉ học trong lớp mà còn thấy được ý nghĩa của việc gắn tri thức sách vở với đời sống thực tiễn.

c. Vận dụng tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5 với các hoạt động giáo dục khác.

Không phải bài học nào cũng có thể tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua các hoạt động giáo dục trải nghiệm, sinh hoạt dưới cờ, câu lạc bộ,... chúng tôi xin đưa ra một số gợi ý về những bài học có khả năng tích hợp nhằm minh họa cho hướng tiếp cận này: Bài “Sự tích bánh chưng bánh giầy” - SGK Tiếng Việt 4, tập 2, bộ sách “Chân trời sáng tạo”, GV tổ chức hoạt động trải nghiệm, tham quan làng Tranh Khúc, Hà Nội - làng nghề truyền thống ở Hà Nội; Bài “Thư gửi các em học sinh” - SGK Tiếng Việt 5, tập 1, bộ sách “Cánh diều” - GV tổ chức cho học sinh tham quan ngoại khóa ở Lăng Bác, giáo dục những giá trị di tích lịch sử, di sản văn hoá nổi tiếng tại Thủ đô Hà Nội.

Ví dụ cụ thể, sau khi học xong bài “Cụ Đồ Chiểu”, GV tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội thông qua các hoạt động trải nghiệm như sau:

Bước 1: *Nghiên cứu kế hoạch giáo dục học kì/ năm học của trường và lớp để hiểu nhu cầu giáo dục của học sinh*

Sau khi nghiên cứu kế hoạch năm học, nhận thấy học kì 2 có thể tổ chức một hoạt động ngoại khóa nên có thể áp dụng nội dung này.

Bước 2: *Xác định chủ đề hoạt động và mục tiêu giáo dục tích hợp cần đạt*

Chủ đề hoạt động: *Danh nhân văn hóa Thủ đô*

Tổ chức buổi tham quan ngoại khóa chủ đề “Danh nhân văn hóa Thủ đô” sau khi HS học xong bài “Cụ Đồ Chiểu” - SGK Tiếng Việt 5, tập 2, bộ sách “Cánh diều”.

Mục tiêu: Biết thêm một số danh nhân văn hóa của Hà Nội, có tình yêu quê hương, niềm tự hào về di sản văn hóa Thủ đô, và trách nhiệm kế thừa, phát huy các giá trị lịch sử, văn hóa của Hà Nội trong bối cảnh hội nhập hiện đại.

Bước 3: *Xác định nội dung và hình thức tổ chức dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương.*

Tổ chức cho học sinh tham quan tại “Đền thờ Chu Văn An (Thanh Trì - Hà Nội)” – nơi tưởng niệm danh nhân văn hóa Chu Văn An, người chuẩn mực muôn đời của Việt Nam, có nhiều điểm tương đồng với cụ Đồ Chiểu về lòng yêu nước, sự nghiệp giáo dục, và sáng tác thơ văn. Tại đây, giáo viên giới thiệu về cuộc đời, công lao của Chu Văn An, lịch sử Đền thờ.

Bước 4: *Lập kế hoạch cho hoạt động dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương*

- Mục tiêu:

- + Nhận thức được giá trị văn hóa của di tích Đền thờ Chu Văn An qua việc trải nghiệm thực tế.

- + Bước đầu thực hiện các hoạt động tương tác sáng tạo tại di tích để phát triển năng lực quan sát, diễn đạt, và ý thức bảo tồn di sản văn hóa Thủ đô (Ví dụ: Tham gia cuộc thi vẽ chân dung; tìm hiểu về những đóng góp cho sự nghiệp của Nhà giáo Chu Văn An)

- + Biết phối hợp với bạn bè, sáng tạo khi thực hiện hoạt động trải nghiệm.

- + Biết giữ gìn an toàn trong hoạt động ngoại khóa.

- + Bồi dưỡng trách nhiệm kế thừa, phát huy giá trị văn hóa truyền thống của thủ đô.

- Cách tiến hành:

- + HS sẽ được đi tham quan và trải nghiệm tại Đền thờ Chu Văn An (Thanh Trì, Hà Nội)

- + Giáo viên giới thiệu về cuộc đời và những công lao của Nhà giáo của Chu Văn An, vai trò của cụ Chu Văn An trong việc đặt nền móng cho truyền thống văn hóa giáo dục tại Thăng Long - Hà Nội., ngoài ra giáo viên có thể mở rộng thêm về các danh nhân văn hóa khác ở địa phương này - ví dụ như “Danh nhân Thăng Long - Hà Nội: Danh nhân văn hóa Phan Phu Tiên” - người mở đầu cho việc biên soạn sử đời Lê, dọn đường cho nhóm Ngô Sĩ Liên hoàn thành bộ "Đại Việt sử ký toàn thư”.

+ Giáo viên tổ chức hoạt động trải nghiệm tích hợp: Làm việc nhóm để thiết kế poster giới thiệu về danh nhân văn hóa Chu Văn An và giá trị văn hóa của Đền thờ Chu Văn An tại Thanh Trì – Hà Nội

+ Giáo viên giao nhiệm vụ sau tiết trải nghiệm: “Viết cảm nhận của em về chuyến tham quan Đền thờ Chu Văn An, đồng thời đề xuất một hành động cụ thể để bảo tồn di sản văn hóa Thủ đô”

Bước 5: Đánh giá, rút kinh nghiệm từ thực tế hoạt động giáo dục.

Giáo viên tự đánh giá và rút kinh nghiệm

2.4. Một số hình thức đánh giá cụ thể cho khả năng vận dụng nội dung giáo dục địa phương của học sinh.

Trong bước đánh giá, giáo viên không chỉ xem xét sản phẩm học tập mà cần sử dụng công cụ cụ thể nhằm đảm bảo tính toàn diện, định tính và định lượng trong đánh giá kết quả giáo dục cho học sinh.

2.4.1. Rubric đánh giá năng lực liên hệ kiến thức địa phương của học sinh

Tiêu chí	Mức 1 – Chưa đạt	Mức 2 – Đạt	Mức 3 – Khá	Mức 4 – Tốt
1. Nhận biết nội dung giáo dục địa phương	Không nhận ra yếu tố liên quan Hà Nội trong bài đọc.	Nhận biết được một số yếu tố nhưng chưa chính xác, còn chung chung.	Xác định được đúng yếu tố giáo dục địa phương trong văn bản.	Xác định chính xác và nêu được ví dụ, mở rộng hiểu biết ngoài văn bản.
2. Liên hệ với kiến thức, trải nghiệm địa phương	Không có hoặc liên hệ sai.	Liên hệ còn sơ lược, nêu lại thông tin.	Liên hệ phù hợp, có dẫn chứng thực tế (địa danh, phong tục...).	Liên hệ sâu sắc, có so sánh, kết nối với trải nghiệm cá nhân hoặc cộng đồng.
3. Giải thích và rút ra ý nghĩa	Không nêu được ý nghĩa.	Nêu ý nghĩa còn mơ hồ.	Giải thích được giá trị văn hóa – lịch sử của nội dung giáo dục địa phương.	Phân tích, rút ra bài học, thể hiện cảm xúc và quan điểm cá nhân rõ ràng.

4. Vận dụng kiến thức vào thực tế	Không biết vận dụng.	Biết vận dụng nhưng còn chung.	Nêu được hành động cụ thể phù hợp.	Đề xuất sáng kiến thiết thực thể hiện trách nhiệm bảo tồn văn hóa, di sản địa phương (viết, bài báo, poster, làm video clip, tham gia hoạt động cộng đồng...).
-----------------------------------	----------------------	--------------------------------	------------------------------------	--

2.4.2. Bảng kiểm đánh giá phẩm chất của học sinh

Tiêu chí phẩm chất	Hành vi quan sát được	Đã có	Chưa	Ghi chú
1. Tự hào về Thủ đô Hà Nội	Hứng thú, tích cực chia sẻ hiểu biết; thể hiện tình cảm yêu mến Hà Nội qua lời nói, bài viết hoặc sản phẩm học tập.			
2. Ý thức bảo tồn di sản địa phương	Nêu được ý nghĩa, biện pháp hoặc hành động cụ thể nhằm gìn giữ di tích, danh thắng, phong tục.			

3. Trách nhiệm với cộng đồng địa phương	Đề xuất, tham gia các hoạt động gắn với địa phương (trồng cây, giữ vệ sinh, tìm hiểu truyền thống...).			
4. Tôn trọng giá trị văn hóa dân tộc	Thể hiện thái độ trân trọng, tự giác bảo vệ các giá trị văn hóa trong học tập và sinh hoạt.			
5. Hợp tác trong học tập	Chủ động thảo luận, chia sẻ, hỗ trợ bạn trong hoạt động tìm hiểu nội dung giáo dục địa phương.			

3. KẾT LUẬN

Thông qua quá trình nghiên cứu, chúng tôi nhận thấy rằng việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5 là một nội dung cần thiết và đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông 2018. Trên cơ sở làm rõ các khái niệm về đọc hiểu, dạy học tích hợp và giáo dục địa phương, chúng tôi đã khẳng định vai trò và ý nghĩa của việc tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5.

Vì vậy, nhằm nâng cao chất lượng dạy học tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4,5, chúng tôi đã tiến hành nghiên cứu và đề xuất ba biện pháp tích hợp nội dung giáo dục địa phương Hà Nội qua dạy học đọc hiểu trong môn Tiếng Việt 4, 5. Đồng thời, cung cấp những ví dụ minh họa cụ thể

cho từng biện pháp, đảm bảo rằng các ví dụ này được chọn lọc kỹ lưỡng để phù hợp với mục tiêu dạy học, giúp học sinh vừa phát triển kỹ năng đọc hiểu, vừa biết vận dụng những nội dung giáo dục địa phương Hà Nội vào thực tiễn. Chúng tôi tin rằng, nếu được triển khai linh hoạt và phù hợp với điều kiện của từng nhà trường, những biện pháp này sẽ phát huy hiệu quả rõ rệt, giúp học sinh thêm yêu thích môn Tiếng Việt và bồi dưỡng niềm tự hào, tình yêu quê hương đất nước cho các em.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*, (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)
2. Common core state Standards initiative (2015), *English Language Arts Standards*. <http://www.corestandards.org/ELA-Literacy/>
3. Đinh Thị Kim Thoa (2018), *Hoạt động trải nghiệm dành cho học sinh*, NXB Giáo dục Việt Nam.
4. Hồ Văn Thống, Nguyễn Văn Đệ (2022), *Nghiên cứu xây dựng mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*, Tạp chí khoa học giáo dục Việt Nam.
5. Nguyễn Thị Bích (2023), *Dạy học đọc hiểu văn bản truyện theo định hướng của chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn 2018*, Tạp chí Giáo dục, Tập 23 số 15.
6. Nguyễn Thị Kim Lan, Trần Huỳnh Dũng Nhân (2021), *Tích hợp nội dung giáo dục địa phương trong hoạt động trải nghiệm cho học sinh Tiểu học*, Tạp chí giáo dục, số 511.
7. Nguyễn Thị Xuân Yên, Phạm Phương Anh, Châu Thị Kim Ngân (2024), *Biện pháp bồi dưỡng năng lực dạy học, giáo dục tích hợp nội dung giáo dục địa phương cho giáo viên Tiểu học*, Tạp chí khoa học trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh, Tập 21 số 7.
8. Nguyễn Văn Giao, Nguyễn Hữu Quỳnh (2001), *Từ điển Giáo dục học*, NXB Giáo dục Việt Nam.
9. Trần Đình Sử (2003), *Đọc – hiểu văn bản – một khâu đột phá nội dung và phương pháp dạy văn hiện nay*, Thông tin Khoa học Sư phạm, số 1, tháng 8/2003
10. Trịnh Thị Thu Hương, *Chuyên đề Phát triển năng lực đọc cho học sinh Tiểu học*.

**INTEGRATING HANOI'S LOCAL EDUCATION CONTENT INTO READING
COMPREHENSION INSTRUCTION IN VIETNAMESE LANGUAGE CURRICULUM
FOR GRADE 4 AND 5**

Vu Thi Thuong, Vu Nguyen Thanh Huyen, Luu Vinh Thanh

Abstract: *The 2018 Vietnamese General Education Program designates local education as a compulsory component at the primary level, integrated mainly through experiential and cross-curricular activities. Hanoi, as the nation's political and cultural center, carries a rich heritage and strong local identity, making its incorporation into classroom instruction both meaningful and impactful. Vietnamese, as a core subject in primary education, plays a central role in developing students' competencies, with reading comprehension occupying a substantial share of the curriculum. Reading comprehension is not only essential to linguistic competence but also to fostering students' ability to acquire and apply knowledge in practice. This paper examines the rationale and significance of integrating Hanoi-related local education content into reading comprehension lessons in Vietnamese for grades 4 and 5, and proposes pedagogical measures to enhance both language learning outcomes and students' cultural awareness.*

Keywords: *integrated teaching, reading comprehension, Vietnamese language education, local education, Hanoi.*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 20-9-2025; ngày phản biện đánh giá: 08-10-2025; ngày chấp nhận đăng: 29-10-2025)